

Сливка І.Ю.

старший судовий експерт,

*Закарпатський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України*

АНАЛІЗ ПРАВОВИХ НОРМ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

15 грудня 2017 року набув чинності закон № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [1].

Так, за новою редакцією ч.1 ст. 242 КПК передбачено, що експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження або, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання [3]. Відповідно ж до ст. 243 КПК експерт залучається за наявності підстав для проведення експертизи за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження.

Отже, якщо раніше судову експертизу могло бути проведено безпосередньо за зверненням сторони кримінального провадження (і призначалася вона постановою слідчого або прокурора), то тепер слідчий та прокурор повинні звернутися до слідчого судді чи суду для призначення відповідної судової експертизи [3] серед яких:

- 1) встановлення причин смерті;
- 2) встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень;
- 3) визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності;
- 4) встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості;
- 5) встановлення статевої зрілості потерпілої особи в кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтею 155 Кримінального кодексу України.
- 6) визначення розміру матеріальних збитків, шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяної кримінальним правопорушенням [2].

Клопотання, стосовно судової експертизи розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, не пізніше ніж через 5 днів від дня його надходження до суду. Таке клопотання може бути задоволене, якщо особа, яка звернулася з відповідним клопотанням, доведе, що для вирішення питань, котрі мають істотне значення для кримінального провадження, необхідно залучити експерта [4].

Слідчий суддя самостійно має право визначити експерта, якого потрібно залучити до судової експертизи, або експертну установу (у кримінальному провадженні судово-експертну діяльність здійснюють виключно державні спеціалізовані установи), якій необхідно доручити проведення експертизи. Ця обставина дає можливість запобігти залученню до провадження некваліфікованих експертів. Ведення даного положення КПК дозволило звужити коло суб'єктів судово-експертної діяльності, які можуть залучатися до проведення експертизи в кримінальному провадженні.

Разом з тим, ані КПК, ані Законом України «Про судову експертизу» [5] не визначені критерії, за якими слідчий суддя або суд повинні визначати експертну установу для призначення експертних досліджень.

Цікавим моментом є ще й те, що слідчий суддя чи суд, вирішуючи питання про призначення експертизи, має право не включити до ухвали запитання, поставлені особою, яка звернулася з клопотанням про проведення судової експертизи, якщо відповіді на них не стосуються кримінального провадження або не мають значення для судового розгляду, обґрунтувавши таке рішення в ухвалі. Отже, якщо фабула кримінального провадження містить відомості про один злочин, то питання, які не стосуються обставин такого кримінального провадження, можуть бути відхилені судом.

Першочерговою метою нововведень до КПК України є усунення зловживань у проведенні експертиз, однак, шляхи її досягнення з організаційної точки зору не можна визнати ефективними та оптимальними.

Для прикладу, наведемо таблицю, в якій порівнюється кількість процесуальних документів, які були необхідними для призначення судової експертизи стороною обвинувачення в кримінальному провадженні в 2017 році (до внесення змін в КПК) та станом на тепер:

Таблиця 1

Документи, які були необхідні для призначення експертизи згідно КПК 2017 року	Документи, які необхідні для призначення експертизи згідно КПК зі змінами, що були внесені 16.03.2017
Постанова (ухвала) слідчого, прокурора або ухвала суду про призначення судової експертизи	Клопотання слідчого про призначення судової експертизи
	Клопотання про розгляд клопотання без участі слідчого
	Погодження прокурора на клопотання слідчого
	Ухвала суду про призначення судової експертизи

По-перше, не звертається увага на завантаженість слідчих суддів, у яких і до нововведень було чимало клопоту. По-друге, на думку юристів призначення експертизи та подальше подання клопотання має ряд суттєвих недоліків, таких як саме ускладнення призначення судової експертизи, збільшується обсяг «паперової» роботи слідчого, та в цілому призводить до затягування строків досудового розслідування.

А отже, кримінальне процесуальне законодавство стосовно призначення судових експертиз потребує ще вдосконалення та доопрацювання.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-viii>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI (Редакція від 01.01.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2036>.

3. Олександр Ромасєв. Зміни потребують змін. 2018 р. URL: https://zib.com.ua/ua/133164-onovlenu_ekspertiza_v_kriminalnomu_procesi_pershi_rezultati.html

4. Віктор Легких. Судова експертиза за новими правилами. Адвокатський кабінет Віктора Легких. 2017 р. URL: <http://advokat-legkih.kiev.ua/ua/blog-advokata/zmini-do-kpk-2018-chastina-persha/>

5. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (Редакція від 20.01.2018). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>